

Szabó T. Attila

Archiváld e-mailjeidet pendrive-odon? Avagy inkább: Tedd e-veleid tolltáradba

A tudomány nyelve nemzetközi. Nemzetközi nyelv viszont nem létezik. Talán a latin az volt valamikor, miután kihaltak a „latinok”, azaz az „echte” rómaiak. Azóta a tudományok nyelve mindig egy-egy nemzeti nyelv. A teológiáé, a természettudományoké a héber, a görög, a latin – ez utóbbi nyomokban ma is él az orvostudományban, a biológiában. A diplomáciatudományáé talán még mindig a francia. Az európai szellemtudományok nyelve a XX. század első felében a német volt. Azóta egyre jobban hódít tájainkon a Brit Birodalom, az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok nemzeti nyelve – az angol. Tájainkon, mondom, mert aki járt már Kínában, az tudja, hogy ott esetenként még egy kutatóintézetben sem megy sokra az angollal. De esetenként még Japánban sem. Különösen, ha a japánok is úgy akarják. A számítástechnika nyelve azonban még ezeken a területeken is elsősorban az angol.

Akkor mire jó a címbe foglalt magyar szófacsarás? Tíz-tizenkét éve bosszantott fel valaki azzal, hogy „emilezni” akart velem, ám több okból valahogy ehhez nem volt kedvem. Ezen töprengve ötlött először eszembe, hogy az akkoriban rohamosan terjedő e-mailezést angolul ugyan nem lehet jól igésíteni – legfeljebb a *to send an e-mail, getting an e-mail corresponding by e-mail, keep in touch by e-mail* stb. körülírással formákban –, magyarul viszont kézenfekvő a megoldás. *E-velezhettek, avagy éppen evelezhettek* bátran.

A dolog jelentéstani szempontból sem közömbös egy olyan korban, ahol a szavak jelentéstartalmának az elbizonytalanodása számos feszültség forrása (lehet). Aki ugyanis előbb gondosan megfogalmazza, majd kényes helyesírással levélpapírra kézzel/írógéppel megírja (vagy éppen nyomtatóján kinyomtatja), aztán szépen összehajtja, borítékba teszi, felbélyegzi és postára viszi az üzenetét, az egyszerűen és röviden: *levelez*. A fa viszont, tavasszal, amikor kihajt, *(ki)levele(d)zik*. A közbeszéd a megkülönböztető ikésítés révén világosan elhatárolja ezeket az azonos alakú, de különböző jelentésű szavakat. Mint ahogy igencsak különböző jelentésű a *vizel* és a *vizez* is. (A *síz* és a *síel* viszont használójának erdélyi vagy magyarországi mivoltáról árulkodott – egészen a közelmúltig).

De mit tesz az, aki se papirozt, se írószert, se borítékot, se bélyeget, se postást, se postát nem vesz igénybe üzenetéhez, csak bepörgeti a szöveget a billentyűzeten a számítógép me-

revlemezére, majd egy kattintással rábizza azt a kibertérre – azaz mai magyarul: *klaviatúráján outputolja a textet komputere winchesterére, és kiklikkeli az egészet az internetre*. Esetleg ék(ezet)telenül rossz „helyesírással”.

Micsoda különbség! Különbség a gondosságban. Különbség a tisztességben. Különbség az igényességben. És főként, sőt elsősorban: a sebességben. No meg abban, hogy egy levélre nem válaszolni: nagy sértés. De egy e-mailre? Erről a mai tizen- vagy huszonevűsek vagy éppen idősebbek sokat tudnának beszélni. Hiszen napjában e-mailek százait is fogadják – esetleg. Ez leszoktatta őket a válaszolás komolyságáról. Nagy kár!

A kérdés tehát most az, hogy valóban levelet küld, levelez az, aki „emilez” a másikkal. Vagy *drótpostáz*? Vagy *villanypostáz*? Vagy *villámpostáz*? És egyáltalán: mi köze egy kattintásnak a postára ballagáshoz? Tehát egy hagyományos levél és egy e-vél (e-mail) között majdhogynem akkora a különbség, mint a falevél és a szerelmes levél között, a hivatalos levelekről nem is beszélve. Az angolban a megkülönböztetés világos: más a *shipment*, más a *(snail)mail* és más az *e-mail*. A magyarban viszont ez a jelentésfejlődés – talán az evolúciós gyorsaság miatt – elmaradt. És ebből bajok is származhatnak. „*Megírom majd neked levélben*” – mondhatja valaki búcsúzáskor. És aztán hiába figyeljük a postát. A jelentéstani zavart jelzi a frissen felbukkanó e-mail szinonimák előbb csak részben idézett sokasága is.

Pedig a megoldás a magyarban kézenfekvőbb, mint az angolban. Ha már a kezdet kezdetén bevezették volna, hogy csak a *(snail)mail* marad magyarul *levél*, viszont az új fogalom (*e-mail*) új magyar neve legyen *e-vél*, akkor bizonyára ezt a szót is olyan természetesen használnák már, mint mondjuk Heltai Jenő szép játékos szavát, a *mozit*. Kell ugyan egy kis rugalmasság az elfogadásához, de miért ne, hiszen maga az új szó is hihetetlenül rugalmas (hiszen könnyű igésíteni), és ami még fontosabb: rövid. Még az angolnál is rövidebb. Félreértésre se adhat okot, mert ma már senki se kérdi majd például az e-velét ijedtében lenyelő szerelmestől, hogy „*E-velet evél?*”, legfeljebb azt: „*Megetted az e-veledet?*”

A tréfát félretéve: egy jó évtized telt el azóta, hogy az ötlet a világhálón terjedni kezdett (Szabó 1997, 1998, 2004, 2008),

de terjedése korántsem volt „viharosán sikeres”. Érteni ugyan mindenki gyorsan megérti (akárcsak a *kattintást* a *klikkelés* helyett, avagy a *tolttárat* [nem *tolttartót*] a *pendrive* helyett, esetleg éppen az *e-véltárat* az *e-archive* helyett), de használni annál kevesebben használják még (Magocilla 2006, Párkányi é. n., Sipos 2007), de az is lehet, hogy előfordulása csak véletlen hiba (Annon é. n., Annon 2008a) vagy egy spanyol szóformával való egybeesés (vö. Evezlez's Slidespace: <http://www.slideshare.net/evezlez> [diaképfeltöltő hely]; Interact With e-velez [társkereső szolgálat]: <http://member.wayn.com/evezlez>). Még az Internetes értelmező szótár sem ismeri. Pedig sietni kellene az elterjesztésével, mert a spanyolok már felfedezték (vö. Annon 2008c, persze a spanyolban ez a szó egy gyakori névvel kapcsolatos, nincs igei jelentése).

Végül a legfontosabb kérdés: túlzó magyarkodás – szép „magyar” szóval: purizmus-e az –, ha valaki igyekszik egy új idegen szónak magyar megfelelőit (is) megtalálni és használni? Egy bizonyos határon belül semmiképpen sem az. Ugyanis a nyelvi gazdagodás, a sokféleség, a színes fogalmazás (stiláris diverzitás) alapkövetelménye a szókincs gazdagodása. Az idegen szavak beáramlása a tudásnövekedéssel párhuzamosan törvényszerű. Ez a fogalmi gazdagodás azonban nem jelent önmagában magyar nyelvi gazdagodást is. Az új szavak magyar megfelelőit nyelvünk gazdagításához meg kell találni, meg kell alkotni, meg kell honosítani. Részben azért, mert az anyanyelvi fogalomhasználat a megértést segíti, a jelentéseket árnyalja, gazdagítja. Másrészt viszont azért is, mert az új magyar szóforma lehetővé teszi ugyanannak a fogalomnak az ismételt használatát egy bekezdésen, de akár egy mondaton belül is – a szóforma ismétlése nélkül. És aki igényesen fogalmaz, az tudja, hogy ez mennyire fontos.

IRODALOM

Az irodalomban az internetes fórumokból egy-egy példát is hozunk az *e-vél* megjelenésére, használatára.

Magocilla 2006. http://napfiak.uw.hu/forum_viewtopic.php?31.486.

„Mit szólnak az *e-vél*, *evezlezőtárs*, *evezlezés* szavakhoz, rövid, ebből is lehet tudni – ha elterjed – miről van szó [...]?”

Párkányi B. é. n. *A cserkész levelezési listák használati rendje (Cserkészlisták NETIKETT-je)*. <http://www.cserkesz.hu/netikett/>.

Sipos Zoltán 2007. *Yahoo és Hotmail törölve*. Transindex. <http://tech.transindex.ro/?cikk=2275>.

„...hatalmas tárhelykapacitáson és keresőn kívül azonban az *e-velező* szoftver egy levélszemét-szűrővel, valamint egy olyan kütyüvel is rendelkezik majd, melynek segítségével minden üzenet kontextusban – a teljes levélváltás részeként – jelenítődik meg: így a felhasználónak nem kell üzeneteinek dossziékba rendezésével bíbelődnie – állítja a cég közleménye.”

Szabó T. Attila 1997. *Hogyan született az El-Olvasó?* Szabó T. Attila rovata. <http://www.termesztivlaga.hu/tv9710/elolv.html>.

Szabó T. Attila, 1998. *E-velez, szörfEz, küllinkel minden rendes hálótársam. Magyar Világháló anno 1997 – a Magyar Tartalom tükrében. BioTrá Electronic, Amplicon*. 980206. <http://genetics.bdf.hu/Htmls/Biotar/bam/bam623cm.htm>.

Szabó T. Attila 2004. *Látod? Nem látod. Na látod! Háló az élet és háló halálod. Gondolatok Barabási Albert László „Behálózva” című könyvének olvasása kapcsán. BioTár Electronic, Amplicon*. http://binet-biotar.vein.hu/Amplicon/1076_barabasibehalozva_h.html.

Annon é. n. <http://www.nlcafe.hu/forum/?fid=441&topicid=23717>.

„Szia! Most találtam rá erre a topicra, és ahogy látom, ez még tavaszi *evezlezés*. Az lenne a kérdésem, hogy tudsz valamit bővebben erről a lányról, pont egy fejezést keresek. Előre is köszönöm, ha válaszolsz.”

Annon 2008a. *Bookmarks, e-velezés: gMail, ural2, ebmail, sch-posta, mailbox*. <http://home.sch.bme.hu/~sziluett/bookmarks20060922.html>.

Annon 2008b. *Evezlez, Budapest, New York*. http://www.evezlez.net/xzcl/156_budapest/Áruház?

Annon 2008c. *Internetes értelmező szótár: Nincs találat az e-velezés, e-velező stb. szavakra* <http://szotar.mconet.biz/index.php?inc=wordsrc&word=evezlez%E9s&Submit=Keres%E9s>.

Evezlez's Slidespace: <http://www.slideshare.net/evezlez> (diaképfeltöltő hely).

Interact With e-velez (társkereső szolgálat): <http://member.wayn.com/e-velez>.

HELYREIGAZÍTÁS

A Magyar Orvosi Nyelv előző számában, a 22. oldalon olvasható idézet (Kosztolányi Dezső: *Nyelv és lélek*, 1934) utolsó előtti mondatát hibásan idéztük.

„[...] a levelet fogja és betűzi, vagyis stabilizálja.” helyesen: „[...] a levelet fogja és betűzi, vagyis silabizálja.”